

Extern utbildningsutvärdering av huvudområdet Utbildningssociologi vid Uppsala universitet

Rapport 2021-12-02

Rapportens innehåll

1	Utvärderingens genomförande	3
2	Grundutbildning	5
3	Masterutbildning.....	13
4	Forskarutbildning	18
5	Sammanfattande bedömning	22

1 Utvärderingens genomförande

1.1 Riktlinjer och material

Denna rapport utgör en utvärdering av grund-, master- och forskarutbildningen i Utbildningssociologi vid Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier, Uppsala universitet. Utvärderingsuppdraget har givits av Fakulteten för utbildningsvetenskap och genomförts av professor Agneta Linné, fil. kand. Jonathan Madeland, professor György Nováky och docent Sverre Wide. Wide har varit ordförande för utvärderingsgruppen.

Utvärderingsgruppen har för tolkningen av sitt uppdrag utgått från följande dokument:

- "Riktlinjer för Uppsala universitets modell för utbildningsutvärderingar" (UVF 2015/475)
- "Råd och tips vid planering och genomförande av utbildningsutvärderingar. Modell för utbildningsutvärderingar vid Uppsala universitet" (Dnr 2015/475)
- "Modell för utbildningsutvärderingar", Fakulteten för utbildningsvetenskaper (Dnr UTBVET 2018/153)
- "Utbildningsutvärdering vid EDU", Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier (daterad 2021-05-24)

Det material som ligger till grund för granskningen utgörs av olika data om studenter, kurser, lärare, betyg m.m., listor med länkar till publicerade kandidat- och masteruppsatser samt doktorsavhandlingar, kursvärderingar och -rapporter för grund- och masterutbildningarna, studiehandledningar till masterutbildningen, kursplaner med litteraturlista för grund- och masterutbildningen, samt den självvärdering av huvudområdet Utbildningssociologi som genomförts 2021. Dessa dokument har Institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier ställt till utvärderingsgruppens förfogande. Vidare bygger utvärderingen på intervjuer med (1) universitetslektor Ida Lidegran, professor Mikael Börjesson och universitetslektor och studierektor Emil Bertilsson, (2) ett antal lärare och en doktorand i ämnet utbildningssociologi, samt (3) ett antal studenter i ämnet utbildningssociologi. Samtliga intervjuer genomfördes i oktober 2021.

1.2 Huvudsakliga frågor för utvärderingen

Utvärderingen har arbetat med frågor på olika nivåer. Tre övergripande frågor har varit:

1. Håller innehållet i utbildningen en tillräckligt hög akademisk nivå?
2. Håller utbildningens genomförande tillräckligt hög akademisk nivå?
3. Håller den miljö i vilken utbildningen bedrivs tillräckligt hög akademisk nivå?

Utredningen har på en mer konkret nivå arbetat med frågor om huruvida:

1. utbildningarna når målen i högskolelagen och högskoleförordningen (examensordningen) och utbildningsspecifika mål, dvs. att de faktiska studieresultaten motsvarar de förväntade studieresultaten
2. undervisningens innehåll och form vilar på vetenskaplig grund samt beprövad erfarenhet
3. undervisningen sätter studenters/doktoranders lärande i centrum
4. att målen examineras på ett ändamålsenligt och rättssäkert sätt och att progression säkerställs
5. att verksamma i utbildningen har aktuell ämnesmässig och högskolepedagogisk/ämnesdidaktisk kompetens samt att lärarkapaciteten är tillräcklig
6. internationalisering och internationella perspektiv liksom hållbarhetsperspektiv främjas
7. jämställdhetsperspektiv integreras i utbildningen
8. utbildningen svarar mot individers och samhällets behov av bildning och professionell kunskap och förbereder studenterna för ett framtida arbetsliv
9. studenterna/doktoranderna har inflytande i planering, genomförande och uppföljning av utbildningen
10. en för alla studenter/doktorander tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö föreligger
11. att kontinuerlig uppföljning och utveckling av utbildningen genomförs

1.3 Utvärderingens disposition och genomförande

Utvärderingen granskar i tur och ordning grund-, master- och forskarutbildningarna. Därefter följer en kort sammanlagd bedömning av utbildningarna i utbildningssociologi.

Utvärderingen diskuterar styrkor och svagheter och ger ett antal rekommendationer för utveckling dels under de olika konkreta rubriker som följer de 11 punkterna ovan, dels i den avslutande sammanfattningen.

I utvärderingen talas det ibland om att något är "tillfredsställande" Detta uttryck bör jämföras med "utan anmärkning", eller med betyget G på en kurs där enbart betygen G och U ges.

Utvärderingen lyfter fram ett antal citat och uppfattningar från enskilda studenter. Även om dessa naturligtvis inte automatiskt bör eller kan ses som representativa för hela studentgrupperna, så återger de erfarenheter och uppfattningar som förekommer i dessa.

2 Grundutbildning

2.1 Måluppfyllelse

2.1.1 Beskrivning

(A) Kunskapsmålen är tydligt uttryckta och kurserna utgör sammansatta helheter med väl definierade delar. Progressionen finns tydligt uttryckt i kursplanerna från A till C. Innehållsligt (litteratur etc.) är kurserna genomtänkta och väl anpassade till varje moments huvudtema, framför allt i fråga om kunskapsmålen. Färdighetsmålen är dock otydligare. Utifrån ett formalitetskriterium fungerar dock lärandemålen bra.

Självvärderingen utgår från examensordningens lärandemål, men det framgår inte lika tydligt i självvärderingen vilka de ämnesspecifika lärandemålen är för varje givet moment. Det saknas alltså ämnesnära konkretion i vissa fall. I kursplanerna framträder emellertid kunskapsmålen tydligt. Färdighetsmålen är däremot inte definierade på moment- eller kursnivån.

(B) Detta finns ett litet glapp i självvärderingen mellan högskoleordningens allmänna lärandemål och de konkreta lärandemålen på moment- och kursnivån. Lärarna tycks vara väl medvetna om dessa, och tillämpar dem i undervisningen, men detta framgår inte i de formella dokumenten. Det förblir därför i viss utsträckning oklart hur de ämnesspecifika lärandemålen konkret skall uppnås.

Hur går man till väga för att lärandemålen uppnås och hur utvärderar man detta? I fråga om rena kunskapsmål kan man anta att kontrollen av uppnådda mål prövas främst i form av olika typer av examinationer. Vad gäller färdighetsmålen är det dock oklart hur detta sker. Intrycket är att detta görs genom skriftliga uppgifter och uppsatser.

Exempels vis är det övergripande målet med utbildningen: "... att ge studenterna redskap för att kunna visa sådan färdighet som fordras för att självständigt arbeta inom det område som utbildningen avser." En bra målsättning, men det framgår inte klart hur man uppnår och utvärderar detta eller vilka undervisningsmetoder används.

Mera konkretion skulle vara fördelaktigt. Hur är lärandet/undervisningen utformat konkret för att säkerställa att studenterna uppnår målen? Vilka lärandemetoder används? Hur får studenterna feedback för sina lärandeprocesser? Hur följer man upp lärandeprocesserna? Hur prövar man måluppfyllelsen för varje enskilt mål inom varje enskilt undervisningsmoment? Att svara på dessa frågor för varje moment (t.o.m. för varje enskild uppgift och föreläsning), skulle ge en klar bild över hur man gör, hur lärandeprocessen ser ut och hur man i slutändan garanterar att studenterna uppnår dem. Lärarkollegiet diskuterar bedömningsgrunderna, men en diskussion av frågorna ovan skulle dels stärka medvetandet om lärandemålen, särskilt färdighetsmålen, dels underlätta för överlämningen mellan momenten och kurserna och därmed för progressionen.

(C) Hur utvärderar man måluppfyllelsen? Utvärderingen kan ske genom olika typer av examinationer och studenternas egna utvärderingar och lärarnas kursrapporter. Underlaget för studenternas kursvärderingar är dessutom väldigt begränsad, vilket troligen ger en skev bild av kursen. Därtill ställs i princip inga frågor på lärandemålen. Essentiella frågor som:

”Uttrycktes kunskaps- och färdighetsmålen tydligt i kursplanen och under undervisningen? Tycker du att du har uppnått momentets kunskaps- och färdighetsmål? Vad tycker du kunde förändras i undervisningen så att du bättre uppnår dessa?” ställs inte, vilket ger utvärderingarna och rapporterna ett i detta sammanhang begränsat värde.

2.1.2 Bedömning

Grundutbildningen kan betraktas som något av ett lapptäcke bestående av mindre och större fristående kurser samt ett campusprogram som ännu inte hunnit en full cykel. Bedömning nedan avser främst en hel utbildning, alltså A-C. Det främsta intrycket är att det finns ett glapp mellan den formella planeringen och praktiken. Stödet och styrningen från de ansvariga kunde ha varit starkare, liksom kommunikationen mellan lärarna och inom kollegiet. Framför allt på grundnivån är intrycket av att det saknades en helhetsbild över lärandemålen och undervisningsmetoderna.

I relation till universitets allmänna mål håller sig utbildningen väl inom ramarna. Vad som inte är lika tydligt, även om diskussionen finns i läroplanerna, är de ämnesspecifika lärandemålen samt färdighetsmålen.

Ämnet bör i detta sammanhang fråga sig: ”Vad är Utbildningssociologi?” och ”Vilka kunskaper och färdigheter skall en utbildningssociolog ha?”. Lärandemålen byggs på så vis på ämnesdefinitioner snarare än universitetsövergripande lärandemål (som förvisso också skall tas hänsyn till).

Dessa lärandemål, som bör uttryckas i examen, bör vara ett resultat av en progression som kan spåras ner till varje moment i utbildningen.

Därav följer att varje moment bör ha tydligt uttalade lärandemål, metoder att säkerställa att studenterna tar till sig dessa, samt utvärderingsmetoder som visar att studenterna har uppnått dem.

Självvärderingen visar på strukturella brister i detta avseende. Visserligen behandlas alla aspekter som ovan diskuteras på ett eller annat sätt, men självvärderingen visar ändå på en otydlighet som lätt kan åtgärdas.

En matris över Moment – Kunskapsmål – Färdighetsmål – Lärandemetoder – Utvärderingsmetoder (se masterskursen) skulle ge klar bild över, och tydliga svar på frågorna om vad som görs, hur det görs och vilket lärande detta resulterar i. En dylik metod utgör en mycket bra grund för att förbättra, och vid behov, förändra momenten, kurserna och utbildningen. En kollegialt diskuterad matris av detta slag ger också alla lärare en god uppfattning om hur man bäst konstruerar undervisningen och examinationerna. Detta medför att alla moments mål och metoder kan länkas samman till ett logiskt flöde av lärandemål och -metoder fram till slutexamen. En sådan matris ger alltså en transparent bild över hela utbildningen och alla dess delar, samt över progression för såväl kunskapsmålen som färdighetsmålen.

Detta gäller även enstaka kurser och on-linekurser, där lärandemålen (främst färdighetsmålen) i viss mån skiljer sig från hela utbildningens mål. Tydliga mål, metoder och utvärderingar hjälper till att anpassa även dessa till studenternas lärandebehov.

En bra utgångspunkt för en fungerande metodologi är "Reference Points for the Design and Delivery of Degree Programmes in Education. Tuning Project, Deusto & Groningen", som visserligen är för utbildningsvetenskap men som med fördel kunde användas som mall även för utbildningssociologin:

http://www.unideusto.org/tuningeu/images/stories/Publications/Education_brochure.pdf

Slutligen: Lärarna är ambitiösa, och gör ett gott arbete inom ramen för det stöd och de resurser de har tillgång till. En satsning på tydligare lärandemål, instruktioner för undervisning och examination samt kollegiala diskussioner av lärandemålen och undervisnings- samt examinationsmetoderna, skulle utgöra ett viktigt stöd för lärarnas arbete. Detta skulle innebära en kvalitetsförbättring och en klarare helhetsbild över utbildningen.

2.2 Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

2.2.1 Beskrivning

Institutionen svarar för kurser i utbildningssociologi på grundnivå dels som delkurser på A-C-nivå vilka också kan läsas fristående, dels i form av medverkan i det nyligen startade Sociologiprogrammet. Samtliga kurser A-C ges nu på distans. Kurserna innehåller i huvudsak inspelade föreläsningar, webbseminarier, diskussionstrådar, obligatoriska uppgifter och en avslutande större skriftlig individuell examinationsuppgift. Utbildningssociologi A inleds med Utbildningssociologins grunder, där deltagarna möter för kunskapsområdet relevanta samhällsvetenskapliga och humanistiska traditioner. Därefter följer kurserna Sociala grupper, utbildningsstrategier, Utbildningssystemens framväxt och struktur samt kursen Utbildning och samhällsförändring.

Självvärderingen lyfter bland annat fram ambitionen att studenterna ska möta utbildningssociologins klassiker i original snarare än i läroboksform och tillämpar en relativt vedertagen uppläggning där B-nivåns kurser innebär fördjupning av A-kursernas innehåll snarare än en utvidgning till nya teman, samt ett första möte med undersöknings- och forskningsmetod inklusive den metodiska tradition som utvecklats inom utbildningssociologi vid UU. C-nivåns kurser förbereder för det självständiga arbetet och innebär fortsatt fördjupning av forskningsmetod och arbete med uppsatsen.

I beskrivning av uppläggnings av kurser, examination och rekrytering/genomströmning lyfter självvärderingen bland annat fram att man över åren arbetat med att variera examinationsformer och undervisningsformer, inte minst vad gäller olika plattformar för distansundervisning där en hel del utveckling till det bättre har skett, och att man vidtagit olika åtgärder för att stödja rekrytering och genomströmning.

2.2.2 Bedömning

Innehållsstrukturen synes överensstämma väl med det övergripande innehåll som steg för steg vuxit fram som vetenskapligt väl grundat inom utbildningssociologi. Här har ämnet utbildningssociologi vid Uppsala universitet varit föregångare och svarat för ett föredömligt utvecklingsarbete. Ambitionen med läsning av klassikerurval i original är förtjänstfull. Examensmålen knyter väl an till centrala avsikter och mål som angetts i kursbeskrivningarna

och litteraturen synes ge både bredd och djup i form av klassikerurval, översiktsarbeten, artiklar, (utdrag ur) avhandlingar m.m.

Självvärderingens resonemang om överväganden, examensmål, särskilda problem förknippade med kursuppläggning i form av distanskurser m.m. ter sig välgrundade och baserade i beprövad erfarenhet. Ansvariga synes medvetna om de specifika problem som föreligger. Att en erfaren lektor/docent har visst övergripande ansvar för grundutbildningen stöder detta, något som också exemplifierades och utvecklades under intervjun med de ansvariga.

Bedömningen ovan stöds av det som belystes under intervjuerna.

Sammanfattningsvis synes innehåll och uppläggning grundas i vetenskap och beprövad erfarenhet.

2.3 Studenter i centrum

2.3.1 Beskrivning

Denna punkt är något svår att beskriva av det skäl att vårt material varit begränsat. Att genomgående arbeta med individuella examinationsuppgifter bör dock kunna betraktas som studentcentrerat. Av studentintervjun framgår dock att uppfattningen förekommer på distansundervisningen, särskilt på A-kursen, att man som student inte befinner sig i ett tydligt centrum. Det kan ha att göra med distansundervisningens villkor överlag och med lärartätheten (se också punkt 2.2 ovan samt 2.10 nedan). Av självvärderingen framgår att ämnet är medvetet om problemet och arbetar med förbättringar.

2.3.2 Bedömning

Ämnen bör fortsätta att se över och utveckla formerna för distansundervisningen i syfte att öka studenternas inkludering (se också punkt 2.10 nedan). Ämnet bör vidare överväga att öka lärartätheten på särskilt A-kursen.

2.4 Ändamålsenlig och rättssäker examination samt utbildningens progression

2.4.1 Beskrivning

Vad gäller de formella riktlinjerna så framgår kursmålen tydligt av kursplanerna. Kursmålen är dock ganska vaga vad gäller hela A-, B- och C-kursen (de är tydligare för de fristående kurserna) (se också punkt 2.1. ovan). Av de dokument som utvärderarna tagit del av framgår inte om man arbetar med explicita betygskriterier. Kurserna examineras i huvudsak med hjälp av individuella hemtentor och inlämningsuppgifter (och deltagande i seminarier). Ett antiplagiatprogram används. Samtliga lektorer och professorer har genomgått högskolepedagogisk utbildning och undervisande doktorander uppmuntras att göra detsamma. Som regel svarar en lärare för undervisningen på varje delkurs. Ämnet har haft utvecklingsprojekt där bedömningskriterier har diskuterats.

Progressionen inom grundutbildningen handlar om framför allt om en tänkt utveckling mellan A-, B- och C-nivån. Här följer utbildningen ett klassiskt upplägg där A-nivån introducerar ämnet, dess historia och dess metoder och kunskapen om dessa fördjupas på B- och C-nivån. Progressionen är synlig i kursplaner och litteraturlistor och i självvärderingen.

2.4.2 Bedömning

Examinationens ändamålsenlighet och rättssäkerhet bedöms vara tillfredsställande. Om man ser till denna enbart vore tydligare kursmål önskvärda. Vidare bör man säkerställa att studenter får del av betygskriterier. Att individuella examinationsuppgifter används är ur detta perspektiv bra. Avgörande för rättssäkerheten är också att likartade bedömningar görs. Här torde gemensamma diskussioner om bedömningskriterier vara mycket viktiga, och även om sådana genomförs redan idag kan det finnas skäl att arbeta vidare med att utveckla detta.

När det gäller utbildningens progression bedöms den vara tillfredsställande, även om den på detaljnivå är tämligen otydlig. Här finns förbättringspotential.

2.5 Lärarkompetens och lärarkapacitet

2.5.1 Beskrivning

På A-kursen, dock ej den som ingår i Sociologiprogrammet, kompletteras kursledare som är doktorand med inspelade föreläsningar av seniora lärare. Oklart här om doktoranderna hunnit förvärva högskolepedagogisk kompetens. På A-kursen i Sociologiprogrammet svarar en senior lektor/docent och en doktorand för resp. delkurs, på B-nivå är samtliga lärare fast anställda lektorer, två av sju dessutom docenter och på C-nivå är kursledaren fast anställd lektor, handledarna oklart, två synes vara doktorander, inspelade föreläsningar tillkommer.

2.5.2 Bedömning

Lärarkompetensen ser ut att i huvudsak vara formellt tillfredsställande vad gäller examina och högskolepedagogisk utbildning på alla nivåer, men ev. oklart på den fristående A-kursen vad gäller kursledarnas/doktorandernas högskolepedagogiska utbildning.

Självvärderingen uppger att lärarna har god överensstämmelse mellan forskningsprofil och kursinnehåll. Man har en ambition att involvera internationellt verksamma gästlärare vilket är förtjänstfullt. En intressant ansats synes vara att i Sociologiprogrammet involvera både en erfaren senior lärare och en doktorand i varje delkurs för att låta studenterna möta lärare av olika ålder och erfarenhet. Svårt att bedöma om lärarkapaciteten är tillräcklig, lite oklart avseende C-nivån.

De begränsade resurserna, t.ex. för lärarledda seminarier, handledning av examensarbete, bedömning/examination och feedback till studerande, till exempel angående vad som renderat en viss bedömning, sätter dock snäva gränser för vilka insatser som blir möjliga. Detta togs upp av studerande i intervjun och aktualiserades av oss i samtalen med de för utbildningen ansvariga/lärarna. Studerande lyfte fram värdet och vikten av att webinarier får finnas kvar även om inte alla deltar, de som deltar är i hög grad intresserade och engagerade. Lärarna synes ha utvecklat en hel del uppfinningsrikedom för att klara läget med olika mindre uppgifter, studerandefeedback/peer review m.m. Man har också kunnat utnyttja gästforskare som föreläsare vilket varit viktigt. Resursfrågan behöver emellertid diskuteras generellt av fakulteten/institutionen. Kan resurser omfördelas?

2.6 Internationalisering och hållbarhet

2.6.1 Beskrivning och bedömning

Grundutbildningsnivån har en god internationell standard vad gäller kurslitteraturen. De teoretiska aspekterna av internationalisering uttrycks klart, även om riskerna av internationalisering diskuteras mycket lite. Lärarnas internationella erfarenheter är tillfredsställande. Internationalisering hemma, dvs. genom aspekten medvetande om system och problem i andra länder och sammanhang är väl representerad i kurslitteraturen. Övrig internationalisering hemma framgår ej (ex. kontakter med lärare och studenter från andra undervisningsmiljöer).

Utbyte och samarbete med internationella universitet förekommer i liten utsträckning men skall utökas. Det finns utrymme för studentutbyte i studiegången (termin 4 och 5), men huruvida denna möjlighet har, och kommer att, utnyttjas framgår inte. Därtill bör understrykas att studentutbyte i sig inte ensamt är ett tillräckligt villkor för tillfredsställande internationalisering.

Utvecklingen av interkulturell kompetens och beredskap för en internationell arbetsmarknad är i praktiken inte närvarande för grundstudenter. Internationaliseringen ingår inte som en mätbar eller testbar del av examen. Detta förklarar varför inget utvärderingssystem för internationalisering föreligger. På grundnivån finns således ingen hållbar genomtänkt internationaliseringsplan.

Fördelaktigt vore att skapa ett systematiskt samarbete med några utvalda universitet. Detta inkluderar lärar- och studentutbyte samt en anpassning/synkronisering av läroplanen/kursplanerna. Det innebär också att ett relevant antal kurser på grundnivån ges på ett internationellt språk. Här kan engelskspråkiga doktorander med fördel utnyttjas.

På så vis uppnås en hållbar internationaliseringsplan som är läroplansanpassad, och utvärderingsbar. En dylik åtgärd ger också studenterna interkulturella kompetenser samt förbereder dem för en internationell arbetsmarknad. (Relevant för alla punkter ovan.) Internationalisering hemma förekommer teoretiskt men kan förstärkas genom on-line samarbete med utländska partners.

2.7 Jämställdhetsperspektiv

2.7.1 Beskrivning

Jämställdhetsperspektiv framstår som en integrerad del i kursinnehållet på framför allt A-nivån, både när det gäller innehåll och kurslitteratur. När det gäller studentgruppen finns en tydlig överrepresentation av kvinnor. Lärarlaget består av ungefär lika stort antal kvinnor som män. Dock konstaterar självvärderingen när det gäller lärare: "Mönstret har varit att det varit fler kvinnor på A-nivån och fler män på B- och C-nivå, vilket behöver jämnas ut bättre framöver." När det gäller sociala grupper och i synnerhet klass är detta en problematik som utgör en bärande och förtjänstfull del i utbildningen som helhet.

2.7.2 Bedömning

Jämställdhetsperspektiv beaktas på ett tillfredsställande vis i utbildningen. Av självvärderingen framgår en önskan att minska den könsrättvisa snedrekryteringen av

studenter. Detta framstår dock mest som en from förhoppning där inga konkreta åtgärder föreslås. Problemets storlek diskuteras inte heller.

2.8 Bildning och professionell kunskap

2.8.1 Beskrivning

Självvärderingen konstaterar att många av kurserna i utbildningssociologi bidrar med värdefull fortbildning för redan yrkesverksamma, t.ex. lärare, studie- och yrkesrådgivare, verksamma i kommuner och myndigheter, och lyfter fram värdet av att erbjuda fördjupad förståelse av utbildning, ett område av stor och växande betydelse för individer och samhälle. Kurserna bidrar också till att bredda inriktningen mot utbildning för studerande som primärt har fokus på andra områden. Inför starten av Sociologiprogrammet gjordes en kartläggning av liknande program varvid befanns att kompetenser som studenterna utvecklar är mycket efterfrågade på arbetsmarknaden.

2.8.2 Bedömning

Kurserna erbjuder deltagarna att utveckla kunskaper och bildning av nytta för individ och samhälle vilka också är av värde i deras framtida arbetsliv.

2.9 Studentinflytande

2.9.1 Beskrivning

På det nystartade campusbaserade sociologiprogrammet finns etablerade former för studentinflytande. På distanskurserna beskrivs detta som ett större problem i självvärderingen. Kursutvärderingar har en mycket låg svarsfrekvens och studenterna tycks inte ha någon formell representation i råd eller liknande. Ämnet är medveten om problemet och arbetar aktivt med att finna olika möjliga lösningar. Av studentintervjun framgår att en svårighet med att öka svarsfrekvensen i kursutvärderingarna kan vara en känsla av bristande inflytande. I intervjun föreslås samtal i stället för enkäter som grund för kursutvärderingarna.

2.9.2 Bedömning

Studentinflytandet för campusutbildningen bedöms vara tillfredsställande. För distansutbildningen föreligger avgörande problem. Ämnet är medvetet om dessa och planerar en rad åtgärder för att komma till rätta med dessa. Det förefaller mycket viktigt att dessa åtgärder genomförs. Vidare kan svårigheterna hänga samman med det som på annan plats i denna utvärdering beskrivits som bristande tillhörighet (se också punk 2.10 nedan). Arbetet med att stärka studentinflytandet kan stärka känslan av tillhörighet. Å andra sidan kan andra åtgärder som stärker tillhörigheten tänkas påverka studentinflytandet positivt. Det är möjligt att arbetet med studentinflytandet behöver ta studentgruppens heterogenitet i beaktande.

2.10 Tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö

2.10.1 Beskrivning

Utbildningen bedrivs både på distans och på campus. Av underlaget framgår ej mycket om studiemiljön på grundnivån. När det gäller distansundervisningen kan man beskriva den utifrån studentens faktiska studiemiljö, utifrån lärplattformen och utifrån studiemiljön fattad i vidare bemärkelse, som inbegriper känslan av delaktighet. Den faktiska studiemiljön är

svårt att veta något bestämt om. Av självvärderingen framgår att misstanke finns att studenter ibland deltar i seminarier från platser som inte är särskilt lämpade för det, vilket kan antas påverka kvaliteten negativt. Införandet av den nya lärplattformen Studium beskrivs förbättra den digitala lärmiljön i och med att den är mer flexibel och har fler funktioner än tidigare plattform.

Av den studentintervju som genomförts framgår att ensamhet kan vara ett problem. Detta förstärks av upplevelsen av att kontakten med lärare beskrivs som liten (med få undervisningstillfällen). Av Studentintervjun framkommer också uppfattningen att studentgruppen är heterogen där vissa studenter har större intresse och behov av att känna sig delaktiga i den akademiska miljön. Denna grupp upplever inte situationen som tillfredsställande. Den deltar i de frivilliga seminarier som erbjuds men önskar ännu mer kontakt med lärare och mer feedback. Vad gäller just feedback så framkommer i intervjun att det är en stor skillnad mellan A- och B-kursen. Feedback på B-kursen beskrivs som god, på A-kursen som delvis helt otillräcklig.

2.10.2 Bedömning

Det förefaller viktigt att studiemiljön utvecklas i den digitala utbildningen. Viktigt förefaller också att analysera och förstå differentieringen i studentgruppen och säkerställa att den grupp med stort intresse för utbildningssociologin (som t.ex. kan tänka sig en yrkesbana som utbildningssociologer) fångas upp och inkluderas i ämnet i stort.

2.11 Uppföljning och utveckling

2.11.1 Beskrivning

Det vardagliga kontinuerliga uppföljning och utvecklingsarbete kan antas bedrivas huvudsakligen av kursansvariga. Men ämnet samlas en gång per år under en heldag för att bedriva pedagogiskt uppföljnings- och utvecklingsarbete. Kursutvärderingar görs med mycket låga svarsfrekvenser. Självvärderingen konstaterar: "Ett utvecklingsområde som vi identifierat ovan är studentinflytande och arbetet med kursvärderingar samt kursrapporter. Detta behöver vi arbeta aktivt med för att utveckla rutiner och hitta organisatoriska former som underlättar för att skapa en för alla meningsfull studentmedverkan." När det gäller större utvecklingsarbeten (och diskussioner om brister i utbildningen) sker detta kontinuerligt. Initiativ har tagits för ett lärarforum som varje termin ska utvärdera kurser och diskutera möjliga förändringar.

2.11.2 Bedömning

Svarsfrekvensen i kursutvärderingarna är mycket otillfredsställande. Det förefaller absolut nödvändigt att ämnet sätter in åtgärder för att förbättra detta och/eller inför andra modeller för systematisk kursutvärdering. Vidare framstår enligt utvärderingsmaterialet de organiserade mötesplatserna för pedagogiska samtal som något underutvecklade. För att säkerställa en långsiktigt hållbar hög kvalitet i utbildningen bör detta åtgärdas (t.ex. genom det planerade lärarforumet).

3 Masterutbildning

3.1 Måluppfyllelse

3.1.1 Beskrivning och bedömning

När det gäller måluppfyllelse är mastersprogrammet är betydligt bättre strukturerat än grundkurserna. Programmet har satt upp en tydlig matris över lärandemålen och hur dessa mål är "handled and supported". Ytterligare aspekter kunde med lätthet läggas till i matrisen (som angetts i bedömningen av grundkurserna) dvs Kurs/moment – Kunskapsmål – Färdighetsmål - Lärandemetoder – Utvärderingsmetoder. En utveckling av matrisen skulle öka transparensen för hela utbildningen. Detta gäller särskilt då programmet innehåller ett antal valfria kurser. För att garantera att programmet uppnår alla utbildningens lärandemål, vore det av stort värde att jämka samman alla kunskaps- och färdighetsmål från alla kurser och moment.

Eftersom programmet har en möjlighet till praktik, vilket är mycket värdefullt, vore det intressant att veta vilka specifika lärandemål som förväntas uppnås under praktiken samt hur dessa utvärderas. Skrivs det ett lärandekontrakt med arbetsgivaren?

Summa summarum: På det hela taget fungerar programmet tillräckligt bra, men en väldigt konkret förbättring vore att sätta upp en mer detaljerad matris för lärandemål, metoder samt utvärdering såväl för hela programmet som för alla dess kursdelar.

3.2 Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

3.2.1 Beskrivning

Masterprogrammet sträcker sig över två år av heltidsstudier och omfattar 90 hp kurser och 30 hp självständigt arbete. Första terminen omfattar följande fyra kurser i utbildningssociologi och erbjuder introduktion till kunskapsområdet och presenterar vissa forskningsområden: Utbildningssociologi, traditioner, Transnationella utbildningsstrategier, Aktuella transformationer av utbildningssystem, Pierre Bourdieus utbildningssociologi. Andra terminen introducerar en historisk kurs Historisk forskning och historiska perspektiv och lägger med två kurser med inriktning metod och forskningstekniker grunden för forskning inom området. Under andra året sker arbetet med det självständiga masterarbetet parallellt med valbara kurser, bland annat i geometrisk dataanalys eller arbetsplatspraktik. Grundläggande kurser gäller utbildningssociologins traditioner och forskningsmetodik och samordnas med forskarutbildningen, de mer specialiserade kurserna riktas mot områden där man inom ämnet har byggt upp särskild kompetens kring sina forskningsintressen (t.ex. Transnationella utbildningsstrategier, Bourdieus utbildningssociologi, Maktsociologi, Eliter och elitutbildningar, Praktik på företag, myndigheter eller universitet). Man uppmuntrar också studerande att bredda sin utbildning genom att komplettera med kurser i andra ämnen. Här efterlyses en bättre överblick över fler möjligheter inom universitetet.

Masteruppsatsen är en stor utmaning på denna nivå och självvärderingen beskriver flera olika vägar man sökt gå för att underlätta genomförandet. Noteras bör den begränsade resursen för handledning (endast 20 klocktimmar per uppsats), vilket klart begränsar möjligheterna att ge stöd. Resultaten i form av andel studenter som lyckas genomföra

arbetet har dock ökat under senare år och varje år lyckas några studenter producera anmärkningsvärt gedigna uppsatser.

Självvärderingen lyfter vidare fram att flertalet lärare samtidigt bedriver forskning och att studenterna är välkomna att delta i seminariet i utbildningssociologi och att medverka i olika internationella sammanhang. Man framhåller möjligheten att via den valbara kursen Praktik få tillgång till forskningsmiljöer på olika håll inom universitetet. Man utvecklar också möjligheter att skraddarsy kurser som ligger i linje med lärares forskningsintressen i syfte att stärka forskningsanknytningen. Relativt utförliga anvisningar har utarbetats som praktiskt stöd för studenterna i det internationella mastersprogrammet.

3.2.2 Bedömning

Sammanfattningsvis är det uppenbart att innehåll och uppläggning är väl grundade i vetenskap och beprövad erfarenhet. Uppläggningsen av programmet är väl övervägd, litteraturen i de olika kurserna är kvalificerad och består av en blandning av klassiska verk och nyare arbeten hämtade från såväl sociologi som utbildningsvetenskap/pedagogik och masteruppsatserna håller överlag hög kvalitet. Ämnets företrädare visar tydlig medvetenhet om aktuella svårigheter för att nå bättre genomströmning. Man har också prövat olika möjligheter att öka stödet i uppsatsarbetet. Det internationella masterprogrammet har inneburit en viktig satsning som byggts upp under senare år och präglas av hög kvalitet.

Frågan om rekryteringen och de särskilda krav som den och distansundervisningsformen (under Covid-19) ställer diskuterades i intervjuerna, liksom de utmaningar som en digital undervisning ställer. Här har man utvecklat arbetsformerna en hel del.

Värt att föra fram i den fortsatta diskussionen är den begränsade resursen för handledning. En annan fråga som togs upp i intervjuerna berör balansen mellan å ena sidan öppenheten vad gäller tillträde, å andra sidan akademiska krav. (Se också punkt 3.3. och 3.9 nedan.) Man lägger till exempel ner ett omfattande arbete i samband med antagningen. Här efterlyste intervjuade studenter en tydligare information inledningsvis om vad som gäller ifråga om frihet att som studerande välja litteratur, inriktning med mera. Dock förmedlades intrycket att informationen förtydligats under senare tid.

3.3 Studenter i centrum

3.3.1 Beskrivning

Utbildningen rymmer stor frihet för studenterna att själva sätta samman ett paket av kurser och att arbeta med sitt examensarbete. Och att utbildningen genomgående använder sig av individuella examinationsuppgifter bör kunna betraktas som studentcentrerat. De studenter som deltog i intervjun var vidare mycket nöjda med sina handledare, vilket kan vara ett tecken på att studenterna är "i centrum". Dock framkommer också uppfattningen att programmet är "konservativt" och "eurocentriskt" och att det är ganska "hårda ramar" vad gäller teoretiska perspektiv. En student beskriver programmet som "oppressive".

3.3.2 Bedömning

En masterutbildning som har relativt öppna antagningskrav kan behöva relativt tydliga gränser vad gäller t.ex. teoretiska perspektiv. Dock bör ämnet försöka säkerställa att studenters intressen och tidigare kunskaper kan tas till vara på bättre sätt. Vidare bör

eventuella begränsningar kommuniceras på ett tydligare (och tidigt) sätt så att studenters och lärares förväntningar i möjligaste mån överensstämmer.

3.4 Ändamålsenlig och rättssäker examination samt utbildningens progression

3.4.1 Beskrivning

Vad gäller de formella riktlinjerna så framgår kursmålen tydligt av kursplanerna. Kursmålen är dock flera gånger ganska vaga. Av studiehandledningarna framgår heller inte alltid vilka betygsriterier som används. Kurserna examineras i huvudsak med hjälp av individuella hemtentor (och deltagande i seminarier). Samtliga undervisande lärare har genomgått högskolepedagogisk utbildning.

Progressionen inom masterutbildningen påverkas av det faktum att studenterna har ganska olika bakgrund och att studenterna kan välja kurser efter sina individuella behov och intressen. Progressionen är därmed inte alltid direkt synlig mellan programmets kurser.

3.4.2 Bedömning

Examinationens rättssäkerhet bedöms vara tillfredsställande. Om man ser till rättssäkerheten enbart, vore möjligen tydligare kursmål önskvärda. Vidare bör man säkerställa att studenter får del av betygsriterier. Att individuella examinationsuppgifter används är ur detta perspektiv bra. Avgörande för rättssäkerheten är också att likartade bedömningar görs. Här borde gemensamma diskussioner om bedömningsriterier vara mycket viktiga, och även om sådana genomförs redan idag i ämnet kan det finnas skäl att arbeta vidare med att utveckla detta. Progressionen är något svårbedömd, men kan ändå anses vara tillfredsställande.

3.5 Lärarkompetens och lärarkapacitet

3.5.1 Beskrivning

Samtliga lärare är seniora och har hög kompetens – professorer, docenter, lektorer eller gästprofessorer. Flertalet är fast anställda som universitetslärare. Självvärderingen lyfter fram att flertalet lärare samtidigt bedriver forskning och att studenterna är välkomna att delta i seminariet i utbildningssociologi och att medverka i olika internationella sammanhang. Man framhåller också möjligheten att via den valbara kursen Praktik få tillgång till forskningsmiljöer på olika håll inom universitetet. Man utvecklar även möjligheter att skraddarsy kurser som ligger i linje med lärares forskningsintressen i syfte att stärka forskningsanknytningen. Att man kunnat involvera internationellt verksamma gästlärare har varit betydelsefullt.

3.5.2 Bedömning

Lärargruppen har hög kompetens vad gäller examen, forskningserfarenhet, erfarenhet av universitetsundervisning på avancerad nivå. Internationellt verksamma gästlärare har tillfört viktig specialkompetens.

Lärarkapaciteten i form av antal professorer/seniora forskare kan eventuellt behöva förstärkas i form av viss nyrekrytering för att kunna svara mot växande behov.

3.6 Internationalisering och hållbarhet

3.6.1 Beskrivning och bedömning

Internationalisering inom programmet är i princip ett resultat av tre aspekter: den internationella inriktningen av kurserna, utnyttjandet av internationella lärarkrafter samt den mycket heterogena studentgrupperna. På det hela taget är internationaliseringsåtgärderna genomtänkta och relativt ambitiösa.

Frågor att beakta i det fortsatta internationaliseringsarbetet:

- Hur utnyttjas studenternas olika bakgrund och erfarenheter systematiskt i syfte att öka hela gruppens internationella färdigheter?
- Studentutbytet: I vilken utsträckning förekommer dylikt? Hur är utbytet planerat i relation till programmets kursutbud? Hur utvärderas studentutbytet?
- Utvärdering: Hur utvärderas internationaliseringen i utbildningen?

En mera omfattande anpassning/synkronisering av lärandemålen och kursutbudet med internationella samarbetspartners skulle stärka internationaliseringen ytterligare. Ett hållbart utvärderingssystem för internationalisering bör införas.

3.7 Jämställdhetsperspektiv

3.7.1 Beskrivning

Kön/jämställdhet tycks inte så innehållsmässigt integrerat i mastersprogrammets kurser. En ny kurs om kön och utbildning är dock under utveckling. I studentgruppen föreligger i könsmässig balans. Påfallande är studentgruppens heterogenitet vad gäller nationalitet och utbildningsbakgrund. I självvärderingen står: "Remarkably, there are relatively few students from Sweden and the other Nordic countries. This needs to be addressed during future recruitment to the programme." Lärargruppen har en tydlig könsmässig obalans vad gäller både kursansvariga och antalet lärare över huvud taget. Om man ser till sociala grupper och klass är dessa perspektiv mycket väl integrerade i programmet.

3.7.2 Bedömning

Det är utmärkt att en ny kurs om kön och utbildning tas fram. Dock vore det önskvärt att se över om inte könsperspektivet också kunde bli mer integrerat i programmets övriga kurser/ler av programmets kurser. Inte minst då valfriheten inom programmet är så stor. Studentgruppens heterogenitet borde eventuellt kunna utnyttjas som både en faktisk resurs och ett pedagogiskt hjälpmedel på programmet. Inga konkreta åtgärder föreslås för att rekrytera fler nordiska studenter. Större könsmässig balans i lärargruppen bör eftersträvas.

3.8 Bildning och professionell kunskap

3.8.1 Beskrivning

Inom programmet har man utvecklat två valbara kurser, Praktik 7,5 hp och Praktik 15 hp, där den studerande kan förvärva arbetslivskompetens genom praktik t.ex. på företag, myndighet eller universitet, i Sverige eller utomlands. I självvärderingen konstateras att utbildningssektorns stora expansion och ökande komplexitet under de senaste decennierna skärpt behovet av analytiskt avancerad kunskap om utbildning, både inom

utbildningsinstitutionerna och i företag med anknytning till utbildning, och konstaterar att masterprogrammet i utbildningssociologi erbjuder träning i att utveckla sådan kunskap. Programmet öppnar också dörren till forskarutbildning och möjliga anställningar som lektor eller forskare, eller till befattningar inom planering, organisation, administration, utvärdering m.m. av utbildning.

3.8.2 Bedömning

Programmet synes väl förbereda de studerande på ett framtida arbetsliv och bidra till att deltagarna utvecklar kunskaper om och bildning inom utbildningsområdet av nytta för individ och samhälle.

3.9 Studentinflytande

3.9.1 Beskrivning

Studentinflytandet säkerställs dels genom kursutvärderingar, dels genom studenters kontakt med programkoordinatören. Någon formell studentrepresentation framgår inte av självvärderingen. Av självvärderingen framgår att ämnet försöker etablera en mer informell relation mellan lärare och studenter än vad flera studenter är vana vid sen tidigare. Där står också: "It is our belief that in most cases students feel that there is an open climate that allows for critical questions." Detta kan vara riktigt i de flesta fall, men står ändå i tydlig kontrast till vad som framkommer i studentintervjun. En student säger: "Vi känner oss inte uppmuntrade att utforska egna tankar eller ställa våra egna frågor", säger en informant, och fortsätter: "Det är bara när vi diskuterar själva, studenter emellan, som vi kan utbyta genuin kunskap".

3.9.2 Bedömning

Ämnet bör arbeta med att utveckla studentinflytandet. En möjlighet vore att formalisera detta genom något slags råd med studentrepresentation.

3.10 Tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö

3.10.1 Beskrivning

Undervisningen bedrivs i Blåsenhus (med digital undervisning under Covid-19) och där finns också allmänna studieplatser och bibliotek som står till studenternas förfogande. Programkoordinatören tar ett extra ansvar för att erbjuda studenter stöd av olika slag och sociala aktiviteter och för att slussa studenterna vidare till universitetets centrala resurser. Detta ansvar lyfts fram som särskilt viktigt då studentgruppen är både heterogen och ofta ovan vid en svensk utbildningsmiljö. Självvärderingens bedömning av omställningen till digital undervisning under Covid-19 är att den varit tillfredsställande. Av studentintervjun framgår dock att vissa studenter menar att övergången inte varit helt tillfredsställande. Av studentintervjun framgår ytterligare saker av intresse. Först att feedback, som kan betraktas som en viktig del av en fungerande studiemiljö, varit av god kvalitet. Sedan också att vissa studenter inte känner sig fullt ut så "inbjudna" att delta i forskningsmiljöns aktiviteter som man kan läsa ut av självvärderingen. Här handlar det nog inte om huruvida man formellt får delta, utan känslan av uppmuntrad inbjudan, av inkludering i vid bemärkelse (eventuellt kan detta också hänga samman med Covid-19-situationen). Slutligen framkom önskan om att

utveckla arbetet med lärportalen, t.ex. med inspelade föreläsningar och mer tid för gemensamma diskussioner. Men detta kan vara kopplat till undervisningen under Covid-19.

3.10.2 Bedömning

Studiemiljön bedöms som tillfredsställande. Dock bör ämnet överväga att arbeta mer med att säkerställa känslan av inkludering i forskningssammanhang hos studenterna.

3.11 Uppföljning och utveckling

3.11.1 Beskrivning

Ämnet har identifierat ett antal utvecklingspunkter för programmet. Kursutvärderingarna har en tämligen låg svarsfrekvens. Ett arbete med att koordinera kursutvärderingar pågår.

3.11.2 Bedömning

Ämnet kan behöva säkerställa att ett kontinuerligt och samlat uppföljnings- och utvecklingsarbete genomförs.

4 Forskarutbildning

4.1 Måluppfyllelse

4.1.1 Beskrivning

Det huvudsakliga lärandemålet för doktoranderna gäller avhandlingen, som främst bedöms externt enligt vedertagna vetenskapliga principer. Den angivna matrisen fungerar i detta fall väldigt bra, och utgör en bra utgångspunkt, men självvärderingen saknar de konkreta åtgärderna som behövs på vägen till den färdiga produkten.

En fungerande forskningsmiljö, individuell studieplan och uppföljning av denna, 10-, 50- och 90 %-seminarier, samt en stödjande, dock inte styrande, handledning är vad institutionen kan erbjuda för att hjälpa studenten att framlägga en vetenskapligt sund avhandling. Dessa aspekter tas inte upp i självvärderingen i samband med måluppfyllelsen.

4.1.2 Bedömning

Måluppfyllelsen bedöms som tillfredsställande trots att den inte är konkret beskriven i självvärderingen.

4.2 Vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet

4.2.1 Beskrivning

Forskarutbildningen till FD omfattar kurser om 75 hp och avhandling om 165 hp. Avhandlingen utformas genomgående som monografi, vilket rekommenderas. Också här introduceras doktoranden genom kurser i Utbildningssociologi, traditioner, Utbildningssociologi, metoder och Utbildningssociologi, forskningstekniker. Detta ter sig ändamålsenligt också med tanke på att man tillämpar breda tillträdeskrav. Kurserna ges i samarbete med masterprogrammet. Vidare erbjuds kurser relaterade till ämnets specifika forskningsintressen samt kurser som stöder avhandlingsarbetet – t.ex. den inom flera discipliner och lärosäten väl utprovade och etablerade disputationskursen, läskurser, kurs i akademiskt skrivande, seminarier i forskningsetik.

I självvärderingen lyfts ambitionen fram att erbjuda ett rikt och varierat kursutbud, inte minst inom områden där man leder utvecklingen. Doktoranderna rekommenderas också att knyta kontakter med ledande forskare på andra håll inom områden där man saknar kompetens. 6 doktorander 2020 antogs till tre olika forskarskolor och 2021 antas ytterligare 4 i två nystartade forskarskolor (som stöds av Vetenskapsrådet), vilket stärker samarbetet med andra discipliner och vidgar de studerandes forskningsmiljö. Varje doktorand har en huvud- och minst en biträdande handledare, varav en måste vara lägst docent. Regelmässig seminariebehandling sker av manus i början (10%), mitten (50%) och slutskedet (90%) med extern kommentator.

4.2.2 Bedömning

Sammanfattningsvis bedöms kurser och avhandlingsdel till innehåll och uppläggning väl uppfylla kraven på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Doktorsavhandlingarna präglas av mycket hög kvalitet. Ansvariga synes väl medvetna om styrkor och svårigheter; bl.a. tar man upp värdet av att institutionen inrättat språkstöd i engelska-svenska i de fall det erfordras och berör det långsiktigt möjligen problematiska i att några väl fungerande kurser ges av lärare som eventuellt inte har så många år kvar i tjänst.

Det handledarkollegium som finns för forskarutbildningen, där aktuella frågor behandlas återkommande, bidrar till att stärka kvaliteten.

Återväxten, hållbarheten framöver ter sig god. Viss nyrekrytering av professorer/seniora forskare behövs dock. Flera av "pionjärerna" som byggt upp ämnet tar ett tungt ansvar för kurser och handledning. Utvärderarna mötte också under intervjuerna flera unga, engagerade lärare som beskrev att man ingår i en expansiv, stark miljö, där undervisning såväl som forskning lyfts fram som viktigt, att man har stark gemenskap och identitet också som doktorand och att framtiden ses som ljus. Positivt är att man till exempel nyligen fått medel från Vetenskapsrådet för att starta två nya forskarskolor i samarbete med andra ämnen och lärosäten.

4.3 Doktorander i centrum

4.3.1 Beskrivning

Utbildningen rymmer stor frihet för doktorander att tillsammans med handledare själva sätta samman ett paket av forskarutbildningskurser och att arbeta med sin doktorsavhandling.

4.3.2 Bedömning

Doktoranderna och deras arbete ses som en central del av forskningsmiljön. Dock kan det starkt ökade antalet doktorander eventuellt leda till att den enskilda doktorandens behov och önskningar kan komma något i skymundan, och detta behöver ämnet vara medvetet om.

4.4 Ändamålsenlig och rättssäker examination samt utbildningens progression

4.4.1 Beskrivning

Vad gäller de formella riktlinjerna så framgår kursmålen för forskarutbildningskurserna tydligt av kursplanerna. Kurserna examineras i huvudsak med hjälp av individuella

skrivuppgifter (och deltagande i seminarier). Samtliga undervisande lärare har genomgått högskolepedagogisk utbildning.

Progressionen i forskarutbildningen regleras främst i den individuella studieplanen samt med hjälp av systemet med 10-, 50- och 90 %-seminarier för avhandlingsarbetet.

4.4.2 Bedömning

Examinationens rättssäkerhet bedöms vara tillfredsställande. Progressionen i utbildningen bedöms vara tillfredsställande,

4.5 Lärarkompetens och lärarkapacitet

4.5.1 Beskrivning

Lärarna som håller i kurserna är professorer eller docenter, med visst bistånd av gästprofessorer. Minst en av huvudhandledare eller bihandledare måste vara docent. I varje konstellation av handledare finns minst en med lång handledarerfarenhet. De flesta handledarna har deltagit i handledarutbildning. Flera handledare har för närvarande hemvist inom närliggande discipliner, vilket lyfts fram som något som stärker kvaliteten, också när det gäller ömsesidigt utbyte vad gäller handledningskonsten.

4.5.2 Bedömning

Tillfredsställande kompetens hos lärare och handledare. Självvärderingen lyfter fram behovet av fler professorer och seniora forskare inom ämnet för att väl kunna svara mot de krav som ett ökande antal doktorander innebär.

4.6 Internationalisering och hållbarhet

4.6.1 Beskrivning och bedömning

Forskarutbildningen är till sin karaktär mycket internationell. Här finns inget att tillägga eller tillföra. Mastersprogrammet utgör, från en internationaliseringssynpunkt, en mycket bra rekryteringsgrund för forskarstudier.

Kommentarer: För att öka internationaliseringen på grundnivån skulle (internationella) doktorander kunna utnyttjas för undervisning och handledning.

4.7 Jämställdhetsperspektiv

4.7.1 Beskrivning

Kön/jämställdhet tycks inte så innehållsmässigt integrerat i forskarutbildningskurserna. En ny kurs om kön och utbildning är dock under utveckling. Könsbalansen i doktorandgruppen är något ojämn, med betydligt större andel kvinnliga nyantagna doktorander. I självvärderingen skriver man: "Since the number of students admitted each year is small, it is difficult to find a balance in a short time-span and even a five year period can be fairly unbalanced in any direction. Given that the numbers have increased recently and so few men have been recruited during the last six years, it is important to follow this development in the future closely." Om man ser till sociala grupper och klass är dessa aspekter väl integrerade innehållsmässigt i forskarutbildningskurserna.

4.7.2 Bedömning

Det är utmärkt att en ny kurs om kön och utbildning tas fram. Dock vore det önskvärt att se över om inte könsperspektivet också kunde bli mer integrerat i programmets övriga kurser. Med hänsyn till trenden i doktorandantagningen vore det också önskvärt att den grupp som avgör vilka doktorander som ska antas noga och förslagsvis tillsammans med doktorandgruppen diskuterar och analyserar situationen.

4.8 Bildning och professionell kunskap

4.8.1 Beskrivning

Sedan starten år 2007 har 36 doktorander och 1 licentiatstuderande antagits till forskarutbildningen i utbildningssociologi. 14 har examinerats och 2 har lämnat programmet utan examen. Idag deltar 20 doktorander och 1 licentiand. 9 av de 14 examinerade har eller har haft fast anställning som universitetslärare varav två är docenter. Alla utom en arbetar vid något universitet.

4.8.2 Bedömning

Doktorsexamen i utbildningssociologi synes väl svara mot kunskapsbehov inom kanske främst universitetsvärlden. De som disputerat i ämnet har varit framgångsrika på sätt att det lyckats etablera sig i akademien.

4.9 Doktorandinflytande

4.9.1 Beskrivning

Doktoranderna har representation i flera råd och styrelser och deltar i utvecklingsdagar m.m.

4.9.2 Bedömning

Doktorandinflytandet bedöms vara tillfredsställande. Medarbetarsamtalen är också viktiga här, men avgörande är förstås att doktorand-handledarrelationen fungerar väl.

4.10 Tillgänglig och ändamålsenlig studiemiljö

4.10.1 Beskrivning

Av självvärderingen framgår att doktoranderna har en fast arbetsplats (de delar rum) i samma lokaler som övrig personal och att de är integrerade i de forskningsmiljöer som finns. De förfogar också över ett eget kontor för expenser. Vidare deltar de i forskningsinternat m.m.

4.10.2 Bedömning

Doktorandernas studiemiljö bedöms vara tillfredsställande.

4.11 Uppföljning och utveckling

4.11.1 Beskrivning

I självvärderingen framgår inte tydligt om det utförs något samlat systematiskt uppföljnings- och utvecklingsarbete vad gäller forskarutbildningen. Dock föreligger många både formella och informella möjligheter för doktorander att ge återkoppling på utbildningen och att själva få återkoppling. Men dessa i och för sig viktiga saker rör antagligen mer de individuella utbildningarna än forskarutbildningen som sådan. Intressant är att ämnet dock följer upp var

tidigare doktorander hamnar och att många av dem fortsätter inom akademien. Intressant är också att man följer upp doktorsavhandlingarnas nedladdningar och citeringar.

4.11.2 Bedömning

Ämnet kan eventuellt behöva säkerställa att ett kontinuerligt och samlat uppföljnings- och utvecklingsarbete genomförs.

5 Sammanfattande bedömning

Utvärderingen har hittills pekat på en rad styrkor och svagheter och kommit med ett antal rekommendationer. Den har gått igenom områden vars inbördes relation och betydelse inte fullt ut kan behandlas här. Vad som följer i detta avsnitt är inte en direkt sammanfattning av alla punkter ovan, utan ett försök till en helhetsbedömning utifrån de tre grundläggande frågor som ställdes inledningsvis med hjälp av ett framlyftande av centrala resonemang från ovan. Sammanfattningen bör läsas som ett komplement till analyserna ovan men ersätter dem inte.

5.1 Utbildningens akademiska innehåll

När det gäller den första frågan om huruvida *innehållet* i utbildningen håller en tillräckligt hög akademisk nivå, är svaret enligt denna utvärdering ett tydligt ja.

5.2 Utbildningens genomförande

När det gäller den andra frågan om huruvida utbildningens *genomförande* håller tillräckligt hög akademisk nivå, är svaret också ja – men med vissa anmärkningar. Utbildningarnas lärare är kompetenta och engagerade. De svagheter och utvecklingsområden som identifierats har mer med utbildningens organisation att göra, och de gäller främst grundutbildningen, men också i någon mån masterutbildningen.

- Lärandemålen på framför allt grundutbildningen A-C är tämligen allmänt hållna. Det kan ha sina fördelar, men kan också leda till otydlighet för studenter, till minskad överblick över hela utbildningen för studenter, lärare och ämnet självt, och till svårigheter att utvärdera huruvida målen faktiskt uppnås. Här finns utvecklingspotential för att stärka utbildningens.
- Allmänt hållna mål förutsätter täta informella och formaliserade kollegiala samtal om hur målen tolkas och måluppfyllelsen bedöms. Också här finns utvecklingspotential.
- För utvärderandet och utvecklandet av utbildningen är också kursutvärderingar viktiga. Arbetet med dessa behöver ses över.
- Internationaliseringen av grundutbildningen är underutvecklad och bör stärkas.
- En viktig aspekt av en akademisk utbildning är att den erbjuder och uppmuntrar till studenters känsla av delaktighet i den akademiska miljön. Den teoretiska utbildningens mål bör så att säga vara att i högre eller lägre grad (beroende på utbildningens längd) dra in studenterna i den akademiska miljön så att var och en eftersträvar att placera sig så att säga i sin vetenskaps mitt. När det gäller grundutbildningen på distans är det förstås så att olika studenter har olika behov och

syften med sina studier. Men ämnet behöver ändå reflektera över hur studenternas känsla av och faktiska delaktighet i utbildningen kan stärkas.

- Resurstilldelningen för handledning på masterutbildningen är låg och kan därmed bidra till att sänka kvaliteten i utbildningen. Vidare behöver resurserna för A-kursen ses över så att ämnet säkerställer att tillräcklig feedback ges till studenterna.

5.3 Utbildningens akademiska miljö

När det gäller den tredje frågan om huruvida den *miljö* i vilken utbildningen bedrivs håller tillräckligt hög akademisk nivå, är svaret ett tydligt ja, och en särskild styrka är det nära sammanhanget med miljöns forskning på de högre nivåerna samt graden av internationalisering och internationella samarbeten på master- och forskarutbildningsnivån. Men här finns också ett antal saker att betänka:

- Utbildningssociologin vid Uppsala universitet framstår på sätt och vis som något av ett mellanting mellan ett traditionellt akademiskt ämne och en flerdisciplinär miljö som hålls samman i huvudsak av ett gemensamt studieobjekt. Detta är inte något problem i sig utan kan tvärtom också ses som en styrka. Men det leder till särskilda utmaningar när det gäller att hitta en balans mellan öppenhet och enhet. För grundutbildningen är detta inte något dilemma, men för masterutbildningen med dess öppna antagningskrav kan det ämnet behöva reflektera över dettas betydelse för studenterna och deras tidigare kunskaper. En första åtgärd kan handla om en förtydligad kommunikation. Nästa steg kan vara att undersöka hur studenternas tidigare erfarenheter och kunskaper tillvaratas och utnyttjas på bästa sätt. Det kan också stärka möjligheterna att både föra vidare, utveckla och kritiskt granska de egna traditionerna.
- Grundutbildningen A-C på distans framstår inte som välintegrerad i den akademiska miljön. Om man enbart ser till kortare distansutbildningar är detta inte nödvändigtvis ett problem, då många dessa kurser kan vara del av vidareutbildningar (fortbildning) eller del av andra utbildningar. Men det framstår som viktigt att alla som erbjuds en hel utbildning A-C också blir inkluderade i ämnets akademiska miljö.

5.4 Avslutande ord

Denna utvärdering har inte haft möjlighet att granska samtliga aspekter av utbildningarna i utbildningssociologin. Förhoppningsvis kan den ändå med sitt utifrånperspektiv bidra till att ytterligare utveckla redan starka utbildningar och en akademisk miljö där universitetets stolta anspråk på att integrationen av forskning och utbildning i möjligaste mån bör kunna förverkligas.